

י ש י ב ו ת ה מ ל י א ה

הישיבה העשרים ואחת

ביום כ"ו במרחשוון תשי"ח בשעה 10.15—1.00 בצהריים בבית הלל בירושלים.

הנוכחים: החברים האדונים אורבך, ברגרין, טורסיני (י"ר), ייבין, כהן, מלמד, סדן, פולוצקי, קוטשר.

החברים־היועצים: הגב' גרבל, האדונים זידל, לייבל, רבין, שבטיאל, שלי, שפאן.

המנהל האמרכלי הא' מנור.

חברי המזכירות המדעית: הא' איתן, אסטרן, דותן, מדן.

האדונים אירמאי, הזו, הלקין, ויטלבסקי, עגנון ופרץ הצטדקו על היעדרם.

האדונים בן־חיים, בן־נון, גינזברג, ליברמן, ריבלין שירמן נמצאים בחו"ל.

סדר היום: א. דין וחשבון כללי

ב. מינוי ועדה להכנת בחירות

ג. הודעה על החלטות בענייני דקדוק

ד. אישור מונחי הטניס

ה. הצעת מר שלי לשינויים בסדרי העבודה בקביעת מונחים

א. הא' מדן מוסר דין וחשבון על פרסומי האקדמיה:

הקובץ "דברי ספרות ומחקר" למאות שבעים שנה לפרופ' טורסיני יצא בשתי צורות: גם כספר בפני עצמו, גם כחוברת כפולה ג—ד. (למעשה יותר מכפולה) של "לשונונו" כרך כ"א. כבר נמסרה לדפוס, ובחלקה כבר סודרה, חוברת א' של כרך כ"ב, והיא עתידה לצאת בתוך חודשיים, והחוברת שלאחרית כבר ערוכה ותימסר לדפוס מיד עם סיום חוברת א'. קונטרס א' של "לשונונו לעם" מחזור ט' עומד לצאת בשבוע הבא.

הא' ייבין מגיש

הצעת אומדנות התקציב 1/4/58—31/3/59

אומדנות ההוצאות

(א) פעולות

	1. עבודה מדעית: מינוח, פרסומים, שירות לשוני לציבור, כרטסת — ביחד 7 עובדים (בכלל הסכום הפרשים של השנה שעברה)	34.500	
	2. פרסומים		
	לשונונו (24 גיליונות דפוס)	12.000	
	לשונונו לעם (12 " ")	5.000	
	זיכרונות האקדמיה (10 גיליונות דפוס)	3.500	
	מילונים (30 " ")	12.000	
	מחקרים (24 " ")	6.000	
	3. רכישת ספרים לספרייה המדעית	3.000	
	4. ספרן והכנת כרטסת לספרייה (6 חדשים)	2.000	
98.000	5. המילון ההיסטורי	20.000	
		98.000	

(ב) משכורות

		1. משכורות לעובדים אדמיניסטרטיביים (כולל הפרשים של השנה שעברה)	21,500
		2. קופת תגמולים, ביטוח לאומי, קרן השוואה, (לכל העובדים)	5,600
		3. קרן פיצויים (לכל העובדים)	4,650
		4. מס מקביל ודמי הבראה (לכל העובדים)	1,700
33,450			<u>1,700</u>

		1. נסיעות של המשרד ושל חברי האקדמיה	1,700
		2. צורכי כתיבה ומשרד (כולל מחסן, נייר להדפסה)	800
		3. דואר וטלפון	1,500
		4. משלוח והובלה	800
		5. בית בתל-אביב	3,000
		6. שכר דירה	750
		7. החזקת המשרד ושירות	1,500
		8. שומר הבית והגן	3,000
		9. הוצאות לישיבות	1,500
		10. ביקורת חשבונות	300
		11. דמי ביטוח	500
15,350		12. תשלום על חשבון קרן הפיצויים	<u>500</u>
6,000			6,000

		(ד) קרן הבניין	117,000
		ס"ה ההוצאות	<u>117,000</u>
			269,800 ל"י

		אומדנות ההכנסות	
		הקצבת משרד החינוך והתרבות	90,800
		הקצבת הסוכנות היהודית לא"י	19,000
		הקצבת מוסד ביאליק למילון ההיסטורי	20,000
		העיריות: עיריית חיפה	1,500
		שאר העיריות והמועצות המקומיות	1,500
		הקצבת קרן התרבות אמריקה-ישראל	5,000
		תרומות של מוסדות כלכליים וכספיים (משוער)	5,000
		תרומות של יחידים	5,000
		הכנסות מפרסומים	5,000
		קרן הבניין (תרומה מיוחדת)	<u>117,000</u>
		ס"ה ההכנסות	269,800 ל"י

קיבלנו תוספת-מה ממשרד החינוך והתרבות. לא עלה בידינו לשכנע את הסוכנות, כי עליה להגדיל במידה ניכרת את התמיכה למוסדנו, אבל קיבלנו תוספת קטנה — וע"י כך תגיע הקצבת הסוכנות לסך 15,000 ל"י, ובאופן זה משוריינ לשנה הבאה סכום של 75,000 ל"י. יחד עם זאת עדיין עולה הגירעון כדי 25%. יש סיכויים מסוימים, שהגירעון הזה יתכסה.

המילון ההיסטורי אינו מתכסה מתקציב האקדמיה, אלא מתקציב מוסד ביאליק. הבעיה הדחופה ביותר כיום היא שאלת הבניין, שהוא כמעט גמור. כשהתחלנו בבניין הייתה הכוונה לבנות בניין צנוע, שלא יעלה על 120,000 ל"י. לפי דרישתו של המנדב, מר זלצמן, הוכרו מכרו, וכתוצאה מכך אנו בונים בניין, שמחירו רב יותר. עד היום השקיעה חברת "רסקו" בבניין 150,000 ל"י וקיבלה פחות משליש הכסף שהשקיעה. פנינו אל מר זלצמן ודרשנו ממנו הכרעה: או שיוותר על כך שהבניין ייקרא על שמו, או שיהיה עליו להגדיל את תרומתו. הבניין מחולק לשני חלקים: בחלק אחד חדרי העבודה והמשרדים ובחלק השני הספרייה ואולם האספות.

הא' מנור: חסר לנו סכום של 110,000 ל"י. אח"כ תעמוד לפנינו שאלת הריהוט. לדעתי, אפשר להשיג את הסכומים הדרושים לנו לתקציב השוטף. משרד האוצר הוסיף לנו השנה 17,500 ל"י. ייתכן שנקבל מהממשלה 75,000 ל"י, בכל אופן 60,000 ל"י מובטחות לנו. לו קיבלנו 132,000 ל"י, היינו יכולים למלא את כל תכניתנו.

הא' כהן: בהכנסות התקציב רשום, ששאר העיריות, מלבד חיפה, נותנות 1,500 ל"י. כלום יש להניה, שעיריית תל-אביב תיתן פחות מעיריית חיפה?

הא' מנור: עד היום השקענו כאן מאמצים רבים ולא קיבלנו מאומה. באשר לעיריית ירושלים — יכול להיות, שהיא תעזור לנו בהשלמת הבניין.

הא' כהן: קראתי בימים אלה, שהשגריר האמריקאי מסר 300,000 ל"י לתזמורת, וזה מתוך סכום של כמיליון ל"י שהוקצב לענייני תרבות. אולי כדאי להשתדל ולהשיג ממקור זה תמיכה גם בשביל האקדמיה.

הא' מנור: טיפלנו בעניין הקרן הזו, אך אין אנו נכללים בסוג הפעולות שלה. הא' אורבך: לא ייתכן לוותר לעיריית ת"א, שהיא העירייה הגדולה בארץ. יש אמצעי לחץ, ויש לתת פטרונם לדבר.

אולי נוכל להגיע להכנסה גדולה יותר ע"י הפצת המילונים המקצועיים בין אנשי המקצוע. הא' מנור: הספרים נמסרו למפיץ. הוא מקבל את מחצית ההכנסה, ולפיכך לא תוכל ההכנסה להיות גדולה. איננו יכולים להטיל מחירים גבוהים על הספרים. נוסף על כך יש רבים שמקבלים את הפרסומים חינם או בהנחה גדולה.

באשר לעיריית ת"א — ראש העיר מבטיח ואף הודיע תאריך וסכום הכסף, שהעירייה תקציב לנו. פנינו גם לחברי המועצה ע"י חברי האקדמיה.

הא' בורלא: ברשימת ההכנסות חסר הוועד הפועל של ההסתדרות.

הא' מנור: תרומתו קטנה מאוד.

ב. הא' טור-סיני: בראשית השנה נהגים אנו להוסיף ולבחור חברים כפי הצורך. זו תהיה הפעם האחרונה, שתהיה לנו האפשרות להוסיף חברים להשלמת מספר חברי האקדמיה. הפעם תהיה הבחירה אחראית ביותר. יהיה עלינו לדון במצבם של החברים ותיקים, שעבודה סדירה ממשית לא יוכלו לעשות, ואולי מוטב, שיהיו חברי-כבוד. להכנת הבחירות עלינו לבחור ועדה, שתביא הצעות למליאה.

הא' טור-סיני, ייבין, כהן, סדן וקוטשר נבחרו לוועדה

להכנת הבחירות.

ג. הא' טור-סיני: ועד הדקדוק הגיש לאישור המליאה בישיבתה התשע-עשרה ביום ט"ז בתמוז תשי"ז שש החלטות של הוועדה לשאלות דקדוק שימושיות. המליאה ייפתה את כוחה

של ועדה מיוחדת, המורכבת מחברי הוועדה לשאלות דקדוק שימושיות בצירוף חברים נוספים, להחליט החלטה סופית בעניינים אלה, החלטה שכוחה יפה כהחלטת המליאה.
 ביום כ"ד בתמוז תשי"ז נתכנסה הוועדה המיוחדת, שהבריה הם הא' בן-חיים, הגב' גרבל, הא' טור-סיני, כהן, לייבל, מירסקי, פורת, רבין, שלי, והמוכיר הא' מדין (הא' בנעט וברגריין נעדרו מן הישיבה). הוועדה דנה בשאלות והחליטה ב"ד 4 מהן; בשתי שאלות עתידה הוועדה לדון בישיבה נוספת.¹

ד. הא' איתן: רשימת מונחי הטניס הוכנה בידי הוועדה למונחי תרבות הגוף, והשתתפו בהכנתה האדונים מ' בניהו, צ' שנרי, י' שבטיאל, ש' שיק וע' איתן, ועמם המומחים לטניס האדונים י' סימון וא' קירשנר. מוכיר הוועדה היה הא' ספן. הרשימה, כפי שיצאה מידי הוועדה לאחר שלוש קריאות, נשלחה לכל החברים, והם נתבקשו להעיר על כך. קיבלתי הערות רק מחבר אחד, מד"ר שפאן, ועד המינוח דן בדבר וקיבל כמה מהערותיו. ברשימה זו בא הפועל פתח לתרגום to serve, היינו פתיחת המשחק. דבר זה טעון אישור, הואיל ולדעת חבר הוועדה, מר שבטיאל, אין שימוש זה מתאים לשימוש במקורות. השאלה היא אם הפועל פתח ראוי לציין גם התחלה של עשייה, ולא רק התחלה של אמירה.

הא' טור-סיני: לדעתי אין לכבול את הלשון החדשה שלנו.
 הא' ברגריין: למונח to drive הוצע תחילה: הניף, ולשם הגזור מזה drive — הִנֵּף, ואח"כ תיקנו: הִתְנַיֵּף, הִתְנַף. אינני יודע, משום מה יש צורך בהידוש הזה?
 הא' אורבך: רציני לעורר אותה שאלה, ששאל מר ברגריין, וכן לערער על המונח

מאחו — grip (part of racket). אינני רואה, מדוע לא להשתמש ב"בית-יד", ומדוע היה צורך לחדש מאחו?
 הא' זיידל: to volley היה מתורגם: יָעַף, ואני חושב שבצדק מחקו פועל זה. אם יש צורך במלה אחת, אני מציע: הִעִיף.

הא' ייבין: ועד המינוח פסל הניף, משום שאינו מביע את עניין המלה האנגלית drive, ובגלל הפסול הזה נתעורר ויכוח ארוך, ואז באה ההצעה לחדש פועל מ"תנופה". התחבטנו הרבה בדבר עד שקיבלנו את ההצעה הִתְנַיֵּף, הִתְנַף על דרך הִתְרַם מן תְּרוּמָה. הִנֵּף מביע רק הנפת היד.

לא מצאנו לנכון להשתמש במלה "יד" או "בית-יד" במקום "מאחו", משום שאלה וכן "ידי" מקבילים ל"קת", וקת כבר ישנה ברשימה זו.
 הפועל הִעִיף, שהציע מר זיידל, אי-אפשר להסתפק בו, וצריך לחפש פועל מיוחד, כי כאן הכוונה להחזרת הכדור בשעה שהוא עודנו מתעופף.
 הגב' גרבל: למונח to scratch — הבטיל; בָּטַל. מדוע לא "ביטל", ולא "המכה בטלה" או "מבוטלת"?

הא' איתן: קודם-כול יש צורך להסביר את המושג to scratch, פועל אנגלי זה מורה על פעולת השופט לגבי השחקן, שהוא מְבַטֵּל או מְבַטֵּל אותו, ושנית גם על פעולת השחקן עצמו, היוצא מן המשחק, כשהוא רואה, שיריבו חזק ממנו. באנגלית זה משמש גם כפועל יוצא וגם כעומד, ולכן אף בעברית היה צורך לבטא זאת ע"י פועל עומד וע"י פועל יוצא. ההפעיל "הבטיל" נמצא במקורות.

מאחו, שפרופ' אורבך מערער עליו, אינו חידוש של ועדה זו; הוא נמצא כבר במילון למונחי ההתעמלות של ועד הלשון משנת תרצ"ז.

הא' טורסיני: צריך להוסיף פירוש לכך. במקום שיש ספק, יחזור העניין לוועדה, וניתן לה ייפוי כוח להחליט. אם אתם מסכימים לדרך פעולה זו, נוכל לגמור את הדיון במונחי הטניס היום.

אני מעמיד להצבעה את המונח התניף, והשם: התניף.
ההצעה נתקבלה.

הא' טורסיני: למונח grip הוצע מאתו.
הא' איתן: החלק שמחזיקים ביד הוא הקת, handle. בקת יש מקום מסוים מצופה בעור, והוא grip, שאינו חלק נפרד.

ההצעה מאתו נתקבלה.

הא' טורסיני: הפה ביעף, volley to זהו מונח, ולא סתם העיף.

מי בעד הצעת הוועדה: הפה ביעף?

ההצעה נתקבלה.

הא' טורסיני: מי בעד ההצעה הבטיל (פועל יוצא), בטל (פועל עומד) — to scratch?
ההצעה נתקבלה.

הא' טורסיני: אני מודה לכל אלה, שעסקו ברשימה זו, שהיא מוצלחת מאוד.
רשימת מונחי הטניס אושרה¹.

ה. הא' טורסיני: בשעה שקבענו את התקנון ידענו, שרק הניסיון ילמד אותנו אם זו הדרך. על חלק מן הקשיים עמדו רבים, ובמיוחד עמד על כך הא' שלי, ונתגבשו הדברים בצורה שתובא כאן לפניכם. הא' שלי יסביר לנו את הדברים, ולהבירים תינתן האפשרות להביע את דעתם. הדברים צריכים לבוא קודם לפני ועדה, אח"כ להחלטת המליאה. אחרי הדיון המוקדם נבחר בוועדה.

הא' מדן: בתקנון כתוב: "המניין הדרוש לקיים ישיבת מליאה לשם דיון בשינויים בתקנון, לשם בחירת חבר חדש או לשם ביטול חברותו של חבר באקדמיה הוא שני שלישים של חברי האקדמיה הנמצאים אותה שעה במדינה".

הא' טורסיני: הדיון הממשי יבוא אח"כ, זה רק דיון מוקדם.

הא' שלי: אבקש סליחתכם על ההטרדה בענייני פרוצדורה, כשזמנכם מצומצם והכל על כל רבע שעה, אבל טיבם של סדרי העבודה קובע לעתים את גורל עצם העבודה. וכזהו המצב באחד הענפים החשובים שבעבודת האקדמיה — קביעת מונחים והכרעות בשאלות דקדוק וכדומה.

ונטלתי לי רשות לקפוץ בראש בעניין זה משני מניעים שילמדו עליי זכות, והם גם דברי הסבר להצעותי. המניע האחד — צו המשרה שעל שכמי, שעיקרה שימוש בלשון, שהלשון הוא מכלי עבודתה, תחילה בעיתון ועכשיו במוסדות החקיקה של המדינה. צו זה מכה על גבי יום יום: אמור, כתוב; מה אמרים? וכיצד אמרים? ואני אינני היחיד בזה, כמוני רבים בשטחים אחרים. מניע שני — ניסיוני בעבודת הוועדות של האקדמיה ושל ועד הלשון לפניה, ועוד לפני קום המדינה. ניסיון זה הוכיח לי, כי אם תמשיך האקדמיה בשיטת עבודה זו שהיא גוהגת, אין כל תקווה שתהא לה השפעה כל שהיא על התפתחות הלשון החיה. והרי זה תפקידה הרשמי והחוקי. לשם כך נוצרה. בחוק המוסד העליון ללשון העברית נקבע לאקדמיה תפקיד אחד בלבד, וזה לשונו: "תפקיד המוסד הוא לכונן את התפתחות הלשון העברית, על יסוד חקר הלשון לתקופתיה ולענפיה". ודאי שאין לכוון בלי מחקר, אבל התפקיד הוא לכונן. זהו

מה שהמוסד המחקק דורש מן האקדמיה. לשם כך הקים אותה, כי בזה ראה תפקיד חיוני ודחוף מאוד. אמנם לשון אינה ניתנת באקדמיות. יוצרית ונושאה הם הסופרים, ההוגים, העם המדבר בה, הילדים. ובעמים נורמליים אין האקדמיה ממלאת תפקיד ניכר בהתפתחות הלשון. לא כן אצלנו, שמורשת הלשון שלנו אינה מספקת לצרכינו, ואנו עם של עלייה, שרובו אינו יודע עברית, אבל יודע לשונות אחרות ומשתמש בהן בעבודה ובחיי יום יום. אצלנו תפקידה של האקדמיה מן ההכרח שיהיה גם ביצירת הלשון עצמה. מכאן התשיבות המיוחדת שראה המוסד בעבודת המינוח ובייצוב כללי הלשון והדקדוק. על כן ניתן בישראל „חוק האקדמיה ללשון“, דבר שאין לו חבר בשום אומה.

אני אומר דברים אלה, משום שיש מטילים ספק ומקלים ראש בחובה זו שהוטלת על האקדמיה, ורואים אותה כעניין של לוואי לעבודת המחקר. לחיזוק דעתי אני רוצה להזכיר, כי בנוסח ראשון של החוק הייתה הצעה מטעם ועד הלשון להכניס לחוק כאחד התפקידים של האקדמיה אפילו „הפצת הלשון העברית“, אלא שמתעמים של משרד החינוך, העוסק בהנחלת הלשון, נדחה הדבר. הרי שמלכתחילה ראו מייסדי האקדמיה דבר זה כעיקר.

אבל למעשה תפקיד זה לא נתמלא כראוי. קצב עבודת המינוח והדקדוק מפגר הרבה אחרי קצב החיים. במשך שנות קיומה של האקדמיה נתפרסמו בקושי שתי רשימות קטנות (המילונים הם פרי עבודה קודמת, והמילון למונחי המכונות — נתיישן עד שלא יצא לאור). תשובה לשאלות של דקדוק ניתנה כעבור שנתיים ומעלה. אין קולנו נשמע, אין פרסום לפעולתנו ולפרי עבודתנו, דבר שאפילו ועד הלשון בימיו הראשונים דאג לכך. זכור, שעוד ב־1920 הקים על ידו אגודה בשם „שפתנו“ להפצת מילוני וחוברותיו בענייני לשון. החיים עושים את שלהם, ואנחנו אך מסתייגים מ„לשון השוק“ ושומרים על טהרתנו. אומרים, איך נלך בראש המחנה, ואין לנו תקציב לכך. אילו גילינו כושר עשייה, היינו מוצאים יותר אוזן קשבת במוסדות הממשלה. אך גם בכוחות הקיימים אפשר לעשות יותר. ואין צריך לומר שחובה לצרף כוחות חדשים.

כאחד העיכובים הגדולים ביותר אני רואה את הפרוצדורה שנקבעה בעבודת המינוח והדקדוק. ובוהו אני בא להצעותיי. עד עכשיו עוברת העבודה שלוש דרגות ארוכות ובלתי יעילות. הדרגה הראשונה — ועדה, שהיא העיקר והבריה עובדים במסירות וביסודיות. היא גם שולחת חוזרים לחברים, אבל דא עקא, החוזרים ארוכים ביותר — מאות מונחים — ולא מוסברים, על כן אין עליהם תגובה כהלכה. לאחר שתי קריאות כאלה עובר כל העניין אל ועד המינוח, שבו משתתפים דרך כלל רק שלושה חברים, שקיבלו פעמיים חוזרים והגיבו עליהם או אף לא הגיבו, והם פותחים את הפרשה מחדש, והעניין נמשך שנה אחת לפחות, משום שיישובותיו הם אחת להודש או לחודשיים. ולבסוף העניין מגיע למליאה, וכאן יש מקום לפתוח את העניין בשלישית, וישיבותיה הן אחת לשלושה-ארבעה חדשים. מובן מאליו, כי בדרך זו אי אפשר להיות גורם ניכר בחיי הלשון.

אני מציע להעמיד את הנהגה על שתי דרגות בלבד: הוועדה והמליאה. בתנאי שהחוזרים ימלאו תפקיד יעיל יותר על ידי שיהיו מוסברים למדי וישמשו כהצבעות מוקדמות. תפקיד החוזר הראשון יהיה לעורר דעות שונות. תפקידו של השני יהיה להביא את הדעות השונות בלבד לידיעת החברים ולקבל תגובות. אחרי שתי פעולות אלה תהיינה כל הדעות ברורות, ולפיהן תכריע הוועדה הכרעה אחרונה. למליאה יובא רק מה שמוטל בספק בעיני הוועדה עצמה, או דבר ששליש מן המשיבים חולק בו על הוועדה. חבר שקיבל שני חוזרים מוסברים ולא הגיב, או שהגיב ולא מצא לו תומכים, אינו רשאי לבוא ולעורר שאלות לוויכוח במליאה. יראה כל חבר חובה לעצמו להגיב בזמן, כשם שהוא רואה חובה לבוא לישיבה, ואל יבוא בטענה לאחר מעשה בית דין.

הצעה שנייה, שאם תידחה אצטער עליה לא פחות משאצטער על דחיית ההצעה הראשונה, אבל אף היא חשובה בעיניי, לא רק מבחינת הצדק אלא אף מבחינת ייעול העבודה והקלה על רכישת כוחות חדשים:

אני מציע לשנות לטובה את מעמדם של החברים היועצים, המזכירים המדעיים וחברי הכבוד, בענייני לשון הנדונים ומוכרעים באקדמיה. החוק לא קבע לזה שום כלל, אבל בתקנות נקבע שאין להם זכות הצבעה בשום דבר, והנה, משבעת התפקידים שנועדו למליאה בתקנון (סעיף 5) אני מציע שבאחד מהם — ענייני לשון — תינתן להם זכות דעה מחליטה. אין לראות כל טעם, שחברים העושים את העבודה, למעשה לא תהא להם זכות הכרעה בה, ושחבר שלא נתן דעתו עליה אף שעה אחת, גם נודמן למליאה באקראי, יהפוך הקערה על פיה מיניה וביה.

מתן זכות החלטה גם לחברים יועצים וכו' יבטיח גם שבכל ישיבת מליאה יהיה לפחות קוורום להצבעה, דבר שאינו מצוי תמיד.

הצעות אלה מהייכות שינוי התקנון, ולפיו יש למנות לשם כך ועדה שתבחן את ההצעות ותביאן לאישור לישיבת המליאה הבאה.

הא' ייבין: ביחס לזכויות החברים היועצים אני חושב שהא' שלי צודק. האם דבר זה דורש רק תיקון התקנון, או שמא גם תיקון בחוק?

הא' שלי: אין החוק מפרש מה הן זכויותיהם וחובותיהם של החברים היועצים, כשם שאינו מפרש תפקידיהם. מה שנאמר בעניין זה — נאמר בתקנון, ואותו יש צורך לתקן.

הא' ייבין: שורש הרע אינו מונח בתקנות הפרוצדורה, אלא בחברים עצמם. שום תקנון לא יועיל לזרז את החברים לענות על חזור.

אני חושב שזה הכרח שוועדה תקרא את הדברים פעמיים לפני שתפרסם חזור. הדוגמה של הרשימה הקצרה שהדיון בה נמשך שנתיים, אותה הזכיר מר שלי, אינה דוגמה טובה. היו שם בעיות עקרוניות, שהיה צריך להחליט עליהן. יש דברים שאי אפשר להחליט בהם רק ברוב דעות. הדבר היחידי שההצעה הזו מחדשת הוא עניין ההסברים בחזור. לא תמיד אפשר לדעת למה הכוונה.

אני שואל את מר שלי, מי יעשה את עבודת הניר הזאת כולה? המזכירים המדעיים עמוסים עבודה, ולזה יש פתרון אחר: להגדיל את התקציב ולהגדיל את מספר המזכירים. אי אפשר לגזול מן החברים את הרשות לערער במליאה, כלום אפשר לבלום את פיהם בכוה ע"י פרוצדורה? האקדמיה, מטבע העניינים, אינה יכולה לדאוג לצורכי שעה בלבד, יש צורך ביישוב הדעת.

הא' קוטשר: הסעיף השני בהצעותיו של מר שלי — כיצד לזרז את העבודה — הוא הסעיף העיקרי. אנשי המדע נתבעים להתכונן לישיבות. בוועדה מסוימת, שעסקת בה בימי עבודתי כמזכיר מדעי, הוצאתי חוזרים בליווי פירושים, והתוצאה הייתה — שהזונחה העבודה בשאר הוועדות. כמובן, אילו יכולנו להרשות לעצמנו להוסיף מזכירים מדעיים, היה קצב העבודה מהיר יותר. יש לקבל לכל רשימה עובדים לשעה, שיכינו רשימות מסוימות מתוך המקורות בהדרכת המזכירים המדעיים, ולפי דעתי ההוצאות לא תעלינה על כמה אלפים לירות לשנה.

הייתי מציע שאותם המונחים, שלא היו בהם חילוקי דעות רציניים, יסודרו ברשימה, ואילו לשאר המונחים יצורף פרוטוקול קצר, דבר זה יעורר גם את החברים לעיון, והוא הדין בחזור השני. אני חושב שזה יזרז את קצב העבודה.

הא' ייבין: לעתים קרובות אי אפשר לתת חוזרים קצרים, כי לעתים הדברים קשורים זה בזה.

הא' אורבך: רוצה אני להציע שינוי בפרוצדורה, והוא לבטל את שליחת החוזר השני. אם מקבלים אותו חוזר פעמיים, אין קוראים אותו פעמיים. אני מציע שוועד המינוח יעבד את המילון המוגה לפניו בקריאה ראשונה ושנייה, ואח"כ יישלח חוזר לחברים עם המונחים, ולמונחים שהיו שנויים במחלוקת יצורף הסבר. החוזר יישלח לפני ישיבת המליאה.

הא' רבין: אני מציע, שיישלח מעין קדם-חוזר אחרי קריאה ראשונה, ולבסוף יקבלו החברים את החוזר השלם לאחר שנדונו הדברים הקשים. הסדר יהיה כזה: (1) מעין רשימה של בעיות; (2) חוזר; (3) תיקונים לחוזר.

הא' סדן: הייתי עונה על החוזרים, עד שלא הייתי חבר בוועדה מקצועית, ומשהייתי חבר בה נודע לי, שאיני יודע. כלומר נודע לי, שאלה דברים של בקיאות מקצועית, שאין להכריע עליהם משמו של חוש-הלשון בלבד, כדרך שנוהגים הרבה מן המשיבים על החוזרים. אנו נדרשים בחוזרים להביע דעתנו על מספר מופלג של מלים, שאין אנו יודעים את עניינם או כוונתם, או את שניהם כאחד. האפשר מבחינה מוסרית, שנראה עצמנו מוסמכים לכך? הלא כל עניין משלוח החוזרים, כפי שהוא נוהג, נראה לי מיותר. אין כל אפשרות שחברי האקדמיה יקראו את החומר הרב הזה, ואין כל אפשרות שיביעו דעתם עליו. בוועדה שישבתי בה ראיתי שנתקבלו תשובות מצד אנשים שלא הבינו את הדברים, וממילא תיקונים אינו תיקון. אי לזאת הייתי מציע לוותר לגמרי על אותו מוסד של שאילת החברים בעניינים שאינם מתחומם, שהרי המנהג עתה — פיקציה.

הא' מדן: ובענייני דקדוק?

הא' סדן: כללים גדולים שבשבילם קיים המוסד הזה — שאני, ואם לשינוי התקנון, צריך לדון על שינוי בעבודת הוועדות, ובייחוד על מתן סמכות להן, ואף מתן זכויות לחברים היועצים ולמוזכרים המדעיים — שאלה ואלה נושאים בעיקר עולה של העבודה — על דרך מתן זכות הצבעה במליאה בתחום יגיעתם.

הא' שלי: תמהתי על דברי מר ייבין, התובע זכות לכל חבר לערער על מונח במליאה. הוא טוען: ומה אם חבר, שלא נתעורר להשיב לשני החוזרים, נזכר דווקא בישיבת המליאה, שיש לו לערער על מונח פלוני — כלום נבלום את פי? לדעתי, אי אפשר לגמור כך, כי אין לדבר סוף. ומה אם חבר פלוני יזכר בדבר אחרי החלטת המליאה? למעשה, אין הדלת נעולה לעולם, ובדבר שביסוד יכולת המליאה לחזור ולעייין במה שכבר החליטה, אלא שאין דרך זו צריכה להיות שיטת קבע. אין קובעים נוהל על פי המקרה היוצא מן הכלל, אלא על פי התדיר.

ולהערותיו של מר סדן: אני מבין לרוחו. הוא מן המחמירים עם עצמם, ואין דרכו בעשייה כלאחר-יד ובקבלת אחריות בלא ידיעה יסודית של העניין. על כן הוא בוחר במתן סמכות מלאה לוועדות, ואינו מחשיב את השאילה בחוזרים. אבל מסופקני אם מותר לסמוך על הוועדות בלבד, אם מדאגה לידיעה המקצועית של המונח המבוקש ייתכן, שהוועדה המוסמכת ביותר היא ועדה של אנשי מקצוע בלבד. אך כלום יכולה האקדמיה לוותר על דעת אנשי הלשון? אין חובה על חבר להעיר לכל מונח או להעיר בכלל. אך אין אנו פטורים מלשמע דעתו ואין אנו רשאים לפטרו מעיון. אינני מיעץ לבטל את החוזרים.

נשאלת השאלה, מי יעשה עבודה מרובה זאת? אינני חושב שהעבודה כה מרובה וקשה, עד שאי אפשר לעמוד בה. אפשר לעשותה בעזרת חברי הוועדה. והרי אמרנו, מי שמביא את הרשימה צריך לפרש את המונח הלועזי פירוש מדויק ומספיק כדרך שמקובל בלקסיקון מקצועי, ממילא נשאת באקדמיה רק הדאגה למונח העברי ולנימוקיו. אין כאן אלא עבודת העתקי פרוטוקול.

הא' קוטשר: רק משוגעים לדבר יסכימו לעזור בעבודה זו למוזכרים.
הא' טור-סיני: אנוחנו באים עכשיו לבחור ועדה שתביא את הצעותיה לפני ישיבת המליאה הבאה לסעיף 43א'. חושב אני שמצדנו זה יתקבל בלי קושי. עיקר הדיון בוועדה יהיה לדון בדבר, כיצד לזרז את העבודה.
אני מציע את הא' שלי, את האדונים ייבין וקוטשר, ששימשו מזכירים בעבר, ואת האדונים איתן ומדן.
הא' מדן: שמענו את דעתו של הא' סדן, וכדאי שתתלבן הדעה הזאת בוועדה. אני מציע את הא' סדן להברר הוועדה.
הא' ייבין, סדן, קוטשר, שלי, איתן ומדן
נבחרו לחברים בוועדה להצעת שינויים
בתקנון.

הישיבה העשרים ושתיים

ביום כ"ה בכסליו תשי"ח בשעה 10—12 בצהריים בבית החלוצות בירושלים.
הנוכחים: החברים האדונים אורבך, בנעט, ברגרין, הזן, טור-סיני (יור), ייבין, כהן, מלמד, סדן, עגנון, פולוצקי, קוטשר, שירמן.
החברים היועצים הגב' גרבל והאדונים אירמאי, בן-נון, זיידל, מירסקי, פורת, שבטיאל, שלי, שפאן.
המנהל האמרכלי הא' מנור.
חברי המזכירות המדעית: האדונים איתן, דותן, מדן, ספן, פלס.
האדונים פריץ, קלוזנר, רבין ושניאור הצטדקו על היעדרם. האדונים בן-חיים, גינזברג, ליברמן וריבלין בחוץ-לארץ.

- סדר היום: א. דברי אזכרה לחבר האקדמיה ד"ר צבי וויסלבסקי זיכרונו לברכה
ב. דיון והחלטה בהצעת תיקונים בתקנון ובסדרי העבודה
ג. דין וחשבון של הוועדה להכנת הבחירות
ד. שונות

הא' מירסקי קורא דברים

לזכר צבי וויסלבסקי ז"ל

נעקר מכאן והלך לעולמו ר' צבי וויסלבסקי ז"ל, שהיה חבר לאקדמיה, ותחילה חבר ותיק בוועד הלשון, היה עובד את עבודת הלשון ועושה בוועדות המונחים בכל נפשו ובכל אהבתו ובכל חכמתו הרבה.

מנהג היה בירושלים, שלפני מיטתו של מת לא היו אומרים אלא דברים שיש בו, ואחר המיטה היו אומרים בין דברים שיש בו, בין דברים שאין בו — ואני אין בפי לומר אחר מיטתו של ר' צבי וויסלבסקי אפילו דברים שיש בו, אלא מקצת מן המקצת. יושבים כאן חברים של האקדמיה, היודעים את מעלות רוחו של המנוח ואת סגולות נפשו הרבה יותר ממה שאני יודע, שהכירוהו משעלה לארץ והכירוהו עד שלא עלה לארץ, שראו את מעשיו משנעשו וראו אותם עובר לעשייתם, בשעה שהיה רוקם את רעיונותיו ומצרף אותם למעשי ספרות. על כן מוסר אני מודעה, שלא באתי לפרש לא את כל חכמתו ולא את כל יקרות